

karakterističnog dinarskog odnosno jadranskog plesanja može se razlikovati i na kopnu i na otocima i plesanje građana i seljaka. Ove razlike izraženije su na kopnu, gdje su građani plesali neke plesove koje žitelji okolnih sela nisu poznavali. Najčešće to su bili **mazurka**, **polka**, **šotić**, **kvatropas** i **valcer**. Na posebno elitnim zabavama izvodila se i **kvadrilja**, i to ona s francuskim komandama. Na otocima repertoar sela i gradića bio je približno isti, a razlikovao se upravo po izvođenju **kvadrilje** i u nekim gradićima salonskog plesa **kotiljuna**.

Drugi, veći dio ove knjige zauzimaju opisi plesova i prikaz svih onih okolnosti u kojima se ples događa (gdje se pleše, kada se pleše, etika i estetika pri plesu i sl.), koje obično nazivamo plesnim običajima. Opisi, građa i komentari prikazani su prema manjim kulturnogeografskim cjelinama. To su: Dolina Neretve, Imotska krajina i Vrgorac, Makarsko primorje, Poljica, Sinjska krajina, Otok Vis, Otok Hvar, Otok Brač, Otok Šolta, Split, Kaštela. U prikazivanju plesnih običaja često opširno citira svoje informatore s terena. Od ravno 100 zabilježenih plesova s ovog područja u ovoj knjizi donosi opise 49 plesova, često i zanimljivije varijante. Plesove opisuje na tri načina: riječima, notnim sistemom dr Žganca i Laban-Knustovom kinetografijom. Uz ples pridodan je i melodijski zapis glazbene pratnje.

Stjepan Sremac

Ivan Ivančan, Narodni plesovi Dalmacije, 3. Od Trogira do Karlobaga, Prosvjetni sabor Hrvatske, Zagreb 1982, 376 str.

Ovim radom zaokružena je zamišljena trilogija o plesnim tradicijama Dalmacije. U prve dvije knjige obrađuje se područje južne i srednje Dalmacije od Konavala i Dubrovnika do Splita i Kaštela, a u ovoj knjizi područje sjeverne Dalmacije od Trogira do Karlobaga

i otoka Paga. Konceptijski i metodološki pristup jednak je kao i u prvim dvjema knjigama.

Prožimanje dinarskih i jadranskih plesnih elemenata izraženo je u određenim odnosima duž cijele obale Dalmacije. Krećući se od juga prema sjeveru sve je jači utjecaj dinarskog načina plesanja, da bi ono u sjevernoj Dalmaciji dostiglo odlučujuću prednost. Dok se do Zadra održava određena ravnoteža, tj. na kopnu prevladavaju dinarski a na otocima jadranski plesni elementi, u zadarskoj zaleđini su čisti dinarski plesovi, a oni pretežu i na zadarskim otocima.

U uvodu autor nas upoznaje s historijskim i drugim pisanim izvorima koji govore o plesu i plesnim običajima sjeverne Dalmacije. Podatke iznosi kronološkim slijedom od najstarijih prema mlađima. Pri tom često donosi šire izvode i time ostavlja čitaocu mogućnost vlastite interpretacije citata. Posebna pažnja posvećena je plesu s mačevima **moreški**, koja se izvodila u Zadru i Trogiru. Uz podatke o plesu autor ovdje objavljuje i tekstove pjesama uz kolo, koje je na ovom području između 1860. i 1875. sakupio Mihovil Pavlinović (prijepis iz rukopisnih zbirki). Prikaz građe i ovdje je raspoređen prema manjim kulturnogeografskim cjelinama. To su: Trogir i Primoštenski poluotok, Zagora (Kninska, Drniška, Vrlička krajina), Šibenik, šibensko primorje i otoci, Bukovica, Ravni kotari, Podgorski kanal, Zadar i primorje. Otoci Ugljan i Pašman, Dugi otok, Manji zadarski otoci, Otok Pag. Kako je to kod Ivančana uobičajeno, plesovi su opisani na tri načina: riječima, notnim sistemom dr Žganca i Laban-Knustovom kinetografijom. Uz plesove koji se izvode uz glazbenu pratnju pridodan je i melodijski zapis.

Ovo je prvi rad koji sustavno prikazuje plesne tradicije sjeverne Dalmacije (s ovog područja dosad je objavljen samo jedan zapis plesa). Valja naglasiti da većina plesova prikazanih u ovom radu nije

u živoj funkciji i da više ne živi niti u sjećanju starijih ljudi. Autor ne prikazuje samo plesni folklor seoskog stanovništva, već i plesne tradicije većih i manjih urbanih sredina (Trogir, Šibenik, Zadar, Karlobag). Ne ističemo to zbog sličnosti, prožimanja i uzajamnog djelovanja plesnih tradicija gradskih i seoskih sredina u Dalmaciji, već i zbog uvriježenog mišljenja da gradske sredine nemaju svoj folklor, pa tako ni plesni. Prezentiranom građom Ivančan to na najbolji način demantira i ujedno daje osnovu za istraživanje tradicijskih elemenata u suvremenom plesnom životu grada.

Stjepan Sremac

Mirko Ramovš, Plesat me pelji. Plesno izročilo na Slovenskem, Cankarjeva založba, Ljubljana 1980, 416 str.

Pred nama je prvi sintetski prikaz plesnog folkloru jednog našeg naroda, u ovom slučaju Slovenaca, što već samo po sebi predstavlja izuzetan događaj, ne samo u etnokoreološkoj praksi nego i šire. U nas se uobičajilo da se plesna građa objavljuje monografski, najčešće u obliku plesnih zbirki pojedinih pokrajina. Tako su i u Sloveniji između 1958. i 1968. objavljene zbirke narodnih plesova Koroške, Primorske i Prekmurja. Ovakav način objavljivanja plesne građe slijedi logiku sistematskih regionalnih terenskih istraživanja, gdje pojedina regija ili pokrajina predstavlja kulturnu i geografsku cjelinu. Čitav taj proces, od samog terenskog istraživanja pojedine regije, zatim obrade prikupljene građe, studijskog rada i pripreme za objavljivanje, zahtijeva prilično vremena. Sistematska terenska istraživanja plesnog folkloru, organizirana na znanstvenoj osnovi, započela su u našoj zemlji nakon drugog svjetskog rata, ili u najboljem slučaju pred početak. Ako pridodamo da se istraživanjem plesnog folkloru u Jugoslaviji bavi vrlo ograničen broj stručnjaka etnokoreologa, jasno je da će proći još dosta vre-

mena dok se terenski ne istraže svi naši krajevi i prikupljena građa objavi u obliku iscrpnih pokrajinskih zbirki. Valja pritom naglasiti da je mnogo veća dinamika terenskog istraživanja (tj. prikupljanja plesne građe), nego dinamika publiciranja prikupljene građe. To je i navelo Ramovša da ovom antologijom popuni osjetnu prazninu u stručnoj literaturi i zadovolji sve veće potrebe ljubitelja folklornog plesa, a ujedno dá znanstveno pouzdan prikaz plesnih tradicija Slovenije.

Knjiga je podijeljena u dva osnovna dijela: uvod i opise plesova. Sam uvod razdijeljen je u nekoliko poglavlja: pojam narodnog plesa, izvori o plesu, vrste plesova i njihova raširenost, plesni oblici, glazbena pratnja, plesni izrazi, uloga plesa, dosadašnje istraživanje.

Slovenske narodne plesove autor dijeli u dva osnovna sloja, stariji i mlađi. Starijem sloju pripadaju ostaci nekadašnjih obrednih plesova i igara, a karakteriziraju ih najjednostavniji oblici kretanja kao hod, trčanje i poskakivanje. Mlađi sloj sastavlja većinom parovni plesovi, gotovo svi stranoga porijekla. Pojavljuju se od 17. stoljeća nadalje, a nastariji među njima je štajeriš. U poglavlju o vrstama plesova i njihovoj raširenosti uz ove podatke autor upozorava na porijeklo pojedinih plesova, eventualne promjene koje je ples doživio u odnosu na oblike iz kojih je proistekao i razlike između oblika u pojedinim pokrajinama Slovenije. Velika većina ovih plesova prakticirala se do drugog svjetskog rata, dok danas, izuzev valcer i polku, egzistiraju samo u repertoarima folklornih grupa.

U poglavlju o plesnim oblicima Ramovš iznosi osnovne karakteristike slovenskih narodnih plesova (forma, podjela prema spolovima, prostorna organizacija, osnovni plesni motivi i stil). Govoreći o stilu posebno se osvrnuo na tezu F. Marolta da je stil ovisan o pokrajini gdje se pleše ili odakle ples dolazi. Na osnovi toga Marolt je podijelio Slovence kao plesače na tri osnovne